

Um Nathaniel Hawthorne

Nathaniel Hawthorne (1804–1864) var einn af þeim fyrstu sem skrifuðu smásögur í nútímaskilningi þótt hann hafi reyndar kallað þær frásagnir eða ævintýri (e. *tales*), enda minna þær mjög á forvera smásögunnar. Sögur hans lúta öðru fremur fagurfræðilegum lögmálum og persónur hans eru líkari raunverulegu fólki en tíðkast hafði fram að því.

Hawthorne fæddist í borginni Salem í Massachusetts-fylki, einu af höfuðvígjum púríтана á Nýja-Englandi. Faðir hans var skipstjóri sem dó þegar drengurinn var fjögurra ára og eftir það dró móðir hans sig inn í skel sína, klæddist svörtum fötum og hélt sig innandyra. Rithöfundarferill Hawthornes var enginn dans á rósum, hann átti ævinlega í mikilli innri baráttu og gekk upp og ofan að sjá fjölskyldu sinni farborða með skrifum sínum enda meiri eftirspurn eftir draugasögum, indíanasögum og þorpssögum en sögum af því tagi sem hann kaus að skrifa. Um tíma lagði hann ritstörfin til hliðar og réð sig í vinnu hjá tollstjóraembættinu í Salem til að geta séð fyrir sér og sínum.

Hinn púrítanski arfur varð Hawthorne ríkuleg uppspretta. Þekktustu verk hans, þ.á m. *The Scarlet Letter* og „Hinn ungi herra Brown“ („Young Goodman Brown“), sækja efnivið sinn í þann arf. Sálarlíf mannsins er í brennidepli, ekki síst hugarangistin sem fylgir syndinni, og til þess að ná utan um það skapar hann heim sem lýtur sínum eigin lögmálum. Hann sagðist einu sinni hafa „ólæknandi áhuga á allegoría“¹ og hana nýtir hann óspart í verkum sínum sem fá fyrir vikið goðsagnakenndan blæ.

¹ Ann Charters, *The Story and its Writer, An Introduction to Short Fiction*, sixth edition. Boston, New York: Bedford/St. Martin's, 2003, bls. 621.

Eftir Hawthorne liggja margar þekktar smásögur og hinar kunnu kenningar Edgars Allans Poe um að smásögur ættu að hafa einhlít áhrif (e. *single effect*) tóku m.a. mið af þeim. „Hinn ungi herra Brown“ birtist upprunalega án höfundarnafns í tímaritinu *New England* árið 1835 og síðar undir nafni í bókinni *Mosses from an Old Manse* árið 1846. Hún er í hópi víðförulustu sagna Hawthornes og telst sígild í bandarískum bókmenntum. Gríðarmikið hefur verið ritað um hana og hina margræðu skógarferð hins unga Browns. Lesendur hafa spunnið sig eftir ýmsum þráðum kristninnar og grandskoðað táknmyndir sögunnar á þeim forsendum. Um miðja 20. öld taka við margslungnar sálfræðilegar útlistanir á sögunni. Ferðin inn í skóginn verður þá að ferð inn í sjálfíð. Í anda Freuds er ferðalag Browns sagt vera kynferðislegt og jafnvel talað um að það sé táknsaga um kynmök og lýsi í senn aðdráttaraflí holdsins lystisemda og andúð á þeim. Síðar er farið að taka meira mið af Jung, ferðin verður þá að leit, skógurinn að sameiginlegri undirvitund púrítananna. Þar næst verður Brown að taugasjúklingi og geðsjúklingi eftir því hvaða hugtök eru hæstmóðins hverju sinni. Nýrýnin lét líka til sín taka með áherslum sínum á sjónarhorn, myndmál og ekki síst andstæður; þarna eru ljós og myrkur, borg og skógur, rautt og svart. Fagurfræðilegar nálganir má að sjálfsögðu finna með útfarinni greiningu á texta Hawthornes. Svo taka menningarfræðin við og fjalla um hinar ýmsu hliðar sögunnar á þverfaglegan hátt, beita afbyggingu, nýsöguhyggju og kynjafræði, svo eitthvað sé nefnt. Sögunna virðist því mega lesa frá mörgum sjónarhornum og hver kynslóð bætir við túlkunarsögu hennar. Skógur gagnrýninnar er orðinn býsna þéttur og álíka vandratað um hann og um skóg Browns.²

² Sjá nánar í bók Susan Lohafer, *Reading for Storyness, Preclosure Theory, Empirical Poetics & Culture in the Short Story*. Baltimore og London: The Johns Hopkins University Press, 2003, bls. 6–20.